

Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini o'quv dasturi asosida takomillashtirish

Xalqaro Nordik universiteti magistranti

Alimov Javlon Sabridin o'g'li

E-mail: alimovj367@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-1970-3334>

Annotatsiya. Mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirishning muhim jihatlari ko'rib chiqiladi. Xususan, o'quv dasturlarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish, fanlararo integratsiya, innovatsion ta'lim metodlaridan foydalanish va amaliyot bilan uyg'unlashtirish masalalari tahlil qilinadi.

Tadqiqot davomida ta'lim sifati va o'quv dasturlarining o'zaro bog'liqligi, ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuvning ahamiyati, shuningdek, ta'lim dasturlarini xalqaro standartlarga moslashtirish imkoniyatlari tahlil etiladi. Shu bilan birga, oliy ta'lim muassasalarida ta'lim samaradorligini oshirish uchun o'quv dasturlarini doimiy yangilab borish, ta'lim-tarbiya jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish va talabalar bilimini baholash tizimini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Ushbu maqola oliy ta'lim tizimidagi o'qituvchilar, ilmiy tadqiqotchilar va ta'lim boshqaruvi xodimlari uchun foydali bo'lib, ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish yo'llarini o'rganishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, ta'lim sifati, o'quv dasturi, ta'lim jarayoni, innovatsion metodlar, fanlararo integratsiya, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli texnologiyalar, xalqaro standartlar, baholash tizimi.

Abstract. This article examines important aspects of improving the quality of education in higher education institutions. In particular, the issues of improving curricula based on modern requirements, interdisciplinary integration, the use of innovative teaching methods and their harmonization with practice are analyzed.

During the study, the interrelationship of educational quality and curricula, the importance of a competency-based approach in the educational process, as well as the possibilities of adapting educational programs to international standards are analyzed. At the same time, recommendations are given on the continuous updating of curricula, the use of digital technologies in the educational process, and the improvement of the system for assessing student knowledge in order to increase the effectiveness of education in higher education institutions.

This article will be useful for teachers, researchers, and education administrators in the higher education system, and will serve to study ways to organize the educational process more effectively.

Key words: higher education, quality of education, curriculum, educational process, innovative methods, interdisciplinary integration, competency-based approach, digital technologies, international standards, assessment system.

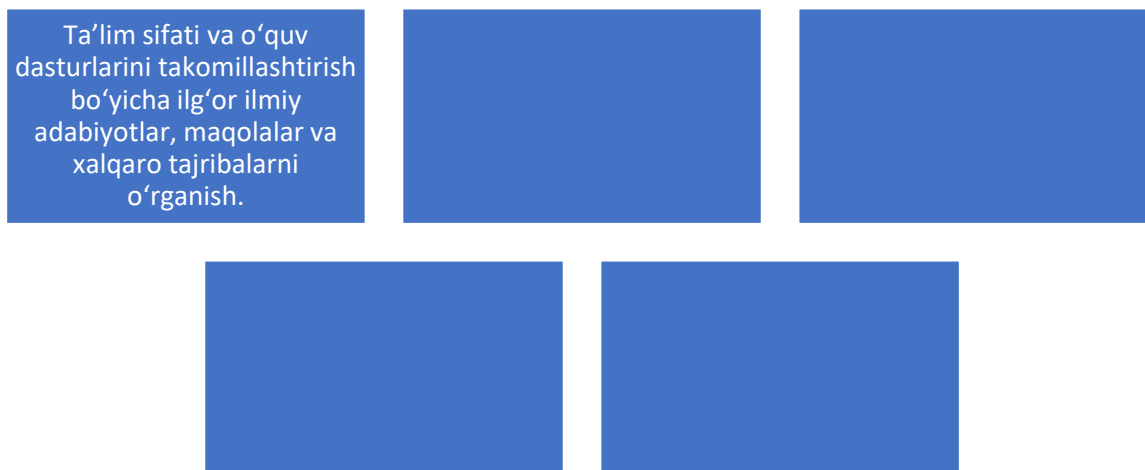
Kirish.

Bugungi kunda oliy ta'lim tizimida ta'lim sifatini oshirish global muammolardan biri hisoblanadi. Jamiyatning ilmiy-texnikaviy taraqqiyoti, iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishi ta'lim tizimining zamonaviy talablar asosida shakllanishini taqozo etadi. Shu boisdan oliy ta'lim muassasalarida o'quv dasturlarini takomillashtirish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish va ta'lim samaradorligini oshirish dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda.

O'quv dasturlari ta'lim jarayonining asosiy tarkibiy qismi hisoblanib, u talabalar bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini shakllantirishga yo'naltirilgan. Ta'lim sifati esa aynan ushbu dasturlarning zamonaviy talablarga javob berishi, mehnat bozori ehtiyojlariga mosligi va amaliyot bilan uyg'unligi bilan bevosita bog'liq¹. Shu sababli, oliy ta'lim muassasalarida o'quv dasturlarini muntazam ravishda yangilash va takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu tadqiqot oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan o'quv dasturlarining takomillashtirish usullari, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish va xalqaro standartlarga mos keluvchi ta'lim tizimini yaratish imkoniyatlarini tahlil qilishga bag'ishlanadi. Mazkur ish natijalari oliy ta'lim muassasalari uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etishi mumkin.

Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini o'quv dasturi asosida takomillashtirishning asosiy maqsadlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Ta'lim sifati va o'quv dasturlarini takomillashtirish bo'yicha ilg'or ilmiy adabiyotlar, maqolalar va xalqaro tajribalarni o'rganish.
- Innovatsion pedagogik texnologiyalar va kompetensiyaviy yondashuvni tahlil qilish.
- O'quv dasturlarining ta'lim sifatiga ta'sirini baholash.

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "Oliy ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-5847-son qarori. <https://lex.uz/docs/-4545884>

- Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarning samaradorligini aniqlash.
- Xalqaro tajribalarni o'zbek ta'lim tizimiga moslashtirish imkoniyatlarini tahlil qilish.

Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Ushbu tadqiqot natijalariga ko'ra, ta'lim sifati va o'quv dasturlarining takomillashtirilishi o'zaro chambarchas bog'liq bo'lib, ularni zamonaviy talablar asosida rivojlantirish zarurati kelib chiqadi. (Tepaga chiqishi kerak)

Tahlil jarayonida ta'lim sifati va o'quv dasturlarini takomillashtirish bo'yicha ilg'or ilmiy adabiyotlar, maqolalar va xalqaro tajribalar o'rganildi. Xususan, innovatsion pedagogik texnologiyalar va kompetensiyaviy yondashuvning ahamiyati tahlil qilindi. O'quv dasturlarining mehnat bozori talablariga mosligi, ularning talabalarning bilim va amaliy ko'nikmalariga ta'siri baholandi. (shunga asosan bu va bu larni aytishimiz mumkin)

Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarning samaradorligi aniqlandi. Oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar, interaktiv usullar va masofaviy ta'lim elementlaridan samarali foydalanish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi. Xalqaro tajribalarni o'rganish natijasida, ta'lim sifati monitoringi va baholash tizimini takomillashtirish ham muhim omil ekani aniqlandi.

Natijada, oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini takomillashtirish uchun quyidagi tavsiyalar ilgari surildi: Natija oxirida beriladi

O'quv dasturlarini mehnat bozori ehtiyojlariga mos ravishda muntazam yangilash. Innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'lim metodlarini rivojlantirish.

Ta'lim sifatini oshirish uchun xalqaro tajriba va standartlardan samarali foydalanish.

O'quv jarayoniga raqamli texnologiyalarni chuqur integratsiya qilish.

Ushbu xulosalar ta'lim sifati va o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan bo'lib, oliy ta'lim muassasalari uchun amaliy ahamiyatga ega bo'lishi mumkin.

- Ta'lim sifati va o'quv dasturlarini takomillashtirish bo'yicha ilg'or ilmiy adabiyotlar, maqolalar va xalqaro tajribalarni o'rganildi.
- Innovatsion pedagogik texnologiyalar va kompetensiyaviy yondashuvni tahlil qilindi
- O'quv dasturlarining ta'lim sifatiga ta'siri o'rganildi.
- Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarning samaradorligini aniqlandi.
- Xalqaro tajribalarni o'zbek ta'lim tizimiga moslashtirish imkoniyatlarini tahlil qilish.

Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va o'quv dasturlarini takomillashtirish bo'yicha olib borilgan tadqiqot natijalari ta'lim tizimini rivojlantirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot jarayonida ilg'or ilmiy adabiyotlar, xalqaro tajribalar va innovatsion pedagogik texnologiyalar o'rganilib, ularning oliy ta'lim jarayonidagi samaradorligi tahlil qilindi. Kompetensiyaviy

yondashuv asosida ta'lim tizimini rivojlantirish zarurligi hamda o'quv dasturlarining mehnat bozori talablariga mos bo'lishi ta'lim sifatini oshirishning asosiy shartlaridan ekani aniqlandi.

Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta'lim sifatiga ta'siri o'rganilib, interaktiv metodlar, raqamli ta'lim texnologiyalari va innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda muhim omillar ekani belgilandi. Xalqaro tajribalarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish bo'yicha tahlillar olib borilib, ilg'or tajribalarni o'zbek ta'lim tizimiga joriy etish imkoniyatlari ko'rib chiqildi.

O'zbekistonda ta'lim sifatini oshirish bo'yicha amalga oshirilgan ishlar

O'zbekistonda ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan bir qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda, jumladan:

Oliy ta'lim tizimini isloh qilish bo'yicha davlat dasturlari – O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari asosida ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirildi. (Bu gaplar maqola boshida bo'ladi)

Xalqaro akkreditatsiya jarayonlari – O'zbekistonning bir qancha oliy ta'lim muassasalari xalqaro standartlarga mos ravishda akkreditatsiyadan o'tib, ta'lim sifatini xalqaro darajaga moslashtirish bo'yicha ish olib bormoqda.

"Raqamli ta'lim" dasturi – elektron ta'lim resurslarini joriy etish orqali zamonaviy texnologiyalar asosida o'qitish jarayoni rivojlantirilmoqda.

Dual ta'lim tizimi – ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish maqsadida ayrim universitetlarda ishlab chiqarish bilan bog'liq ta'lim shakllari joriy qilinmoqda.

O'qituvchilar malakasini oshirish dasturlari – pedagog kadrlar uchun doimiy ravishda kasbiy rivojlanish va malaka oshirish kurslari tashkil etilmoqda.

Ta'lim dasturlarining xalqaro standartlarga moslashtirilishi – O'zbekiston ta'lim tizimi Bologna jarayoniga mos ravishda isloh qilinmoqda, kredit-modul tizimi joriy etilib, akademik mobillik rivojlantirilmoqda.

Xalqaro tajribalar va ularning O'zbekiston ta'lim tizimiga ta'siri (GPT)

Ta'lim sifatini oshirish bo'yicha ilg'or xalqaro tajribalar o'rganilib, ularning O'zbekiston ta'lim tizimiga moslashtirish imkoniyatlari ko'rib chiqildi. Jumladan:

Finlandiya modeli – ta'lim jarayonida individual yondashuv va talabalar mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga katta e'tibor beriladi. O'zbekiston universitetlarida ham talabalar mustaqil ta'lim olishga yo'naltirilgan tizim joriy etilishi tavsiya etiladi.

Germaniyaning dual ta'lim tizimi – talabalar nazariy ta'lim bilan birga amaliy ishlab chiqarish jarayonlarida qatnashadilar. O'zbekiston universitetlarida ham amaliyotga yo'naltirilgan o'qitish tizimini rivojlantirish maqsadga muvofiqdir.

AQSh va Buyuk Britaniya universitetlarining kredit tizimi – talabalar o'zlari uchun mos bo'lgan kurslarni tanlash erkinligiga ega. O'zbekiston oliy ta'lim tizimida kredit-modul tizimi joriy etilib, uning samaradorligini oshirish bo'yicha ishlar olib borilmoqda.

Janubiy Koreya modeli – texnologik innovatsiyalar va raqamli ta'lim tizimi rivojlantirilgan. O'zbekiston ham "Raqamli ta'lim" loyihasi orqali Koreya tajribasidan foydalanmoqda.

Singapur ta'lim tizimi – STEM (fan, texnologiya, muhandislik va matematika) sohasida yetakchi hisoblanadi. O'zbekiston universitetlarida ham STEM ta'lim yo'nalishlariga katta e'tibor qaratish tavsiya etiladi.

- 1) O'quv dasturlarini mehnat bozori talablariga mos ravishda doimiy yangilash.
- 2) Innovatsion ta'lim texnologiyalarini keng joriy etish va interaktiv usullardan samarali foydalanish.
- 3) Zamonaviy baholash tizimlarini takomillashtirish va ta'lim sifatini monitoring qilish.
- 4) Xalqaro tajribalarni o'rganish va ularni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish.

Xulosa. Tadqiqot natijalariga ko'ra, oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va o'quv dasturlarini takomillashtirish zamonaviy talab va ehtiyojlarga mos holda rivojlantirilishi zarurligi aniqlandi. **(Qanday aniqlandi muammo)** Ta'lim tizimining samaradorligi o'quv dasturlarining mehnat bozori talablariga mosligi, innovatsion pedagogik texnologiyalarning joriy etilishi hamda xalqaro tajribalar bilan integratsiya qilish darajasiga bog'liqdir.

O'zbekiston oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, jumladan, kredit-modul tizimining joriy etilishi, xalqaro akkreditatsiya jarayonlari, dual ta'lim modeli va raqamli ta'lim resurslarining kengayishi ta'lim sifatini oshirish yo'nalishida muhim qadamlar bo'ldi. Shu bilan birga, ta'lim jarayonini yanada rivojlantirish uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlarni keng joriy etish, o'qituvchilarning malakasini oshirish, xalqaro tajribalarni milliy tizimga moslashtirish zarurligi ta'kidlandi.

Xalqaro ta'lim tajribalarining tahlili shuni ko'rsatdiki, Finlandiya, Germaniya, AQSh, Buyuk Britaniya, Janubiy Koreya va Singapur kabi mamlakatlarning ilg'or tajribalaridan samarali foydalanish milliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi. Xususan, talabalarning mustaqil ta'lim olishga yo'naltirilishi, nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlash, raqamli ta'lim va STEM fanlarini rivojlantirish O'zbekiston ta'lim tizimi uchun muhim yo'nalishlardan biridir.

Xulosa qismi boshida beriladi bu asosi bilan)

O'quv dasturlarining doimiy yangilanishi ta'lim sifati va mehnat bozori talablariga mos ta'lim berishni ta'minlaydi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar va interaktiv usullar ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Dual ta'lim tizimi va ishlab chiqarish bilan integratsiyalashgan ta'lim talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xalqaro tajribalarni milliy tizimga moslashtirish ta'lim sifatini oshirish va global ta'lim maydonida O'zbekiston universitetlarining raqobatbardoshligini oshiradi.

O'qituvchilarning malakasini oshirish va zamonaviy baholash tizimlarini joriy etish ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekiston oliy ta’lim tizimi jahon ta’lim maydoniga integratsiyalashayotgan bo‘lsa-da, uning samaradorligini oshirish uchun doimiy ravishda o‘quv dasturlarini takomillashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish va xalqaro tajribalar bilan uyg‘un holda rivojlantirish zarur. Shu orqali milliy ta’lim tizimini yanada rivojlantirish va talabalar uchun yuqori sifatli ta’lim berish imkoniyatlari yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati. (link bilan beriladi, sillka yoki qavs bilan)

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "Oliy ta’lim tizimini rivojlantirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida"gi PQ–5847-son qarori.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "2020–2030-yillarda O‘zbekiston Respublikasida ta’lim va fan tizimini rivojlantirish konsepsiyasi" bo‘yicha qarori.
3. "O‘zbekiston Respublikasida raqamli ta’lim tizimini joriy etish va rivojlantirish dasturi" (2021-yil).
4. Xalqaro reytinglarda O‘zbekiston universitetlarining o‘rni va ularni rivojlantirish bo‘yicha chora-tadbirlar (2022-yil).
5. Bologna jarayoni va O‘zbekiston ta’lim tizimidagi integratsiya yo‘nalishlari bo‘yicha ilmiy maqolalar va statistik ma’lumotlar.
6. OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) ta’lim sifatini oshirish bo‘yicha hisobotlari.
7. UNESCO ta’lim tizimini rivojlantirish bo‘yicha tadqiqotlari.2024 3-chorak.
8. AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya, Finlandiya, Janubiy Koreya va Singapur ta’lim tizimlariga oid ilmiy maqolalar va tahliliy hisobotlar.
9. O‘zbekiston Milliy universiteti, Toshkent davlat pedagogika universiteti va Toshkent shahridagi xalqaro Vestminster universiteti ilmiy nashrlari.